

**KONAK, NARLIDERE, BALÇOVA VE GÜZELBAHÇE İLÇELERİNDE GÖREV
YAPAN ÖZEL EĞİTİM SINIF ÖĞRETMENLERİNİN PANDEMİ SÜRECİNDE
KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLARIN BELİRLENMESİ**

İÇİNDEKİLER

Özet

Giriş

Yöntem

Evren ve Örneklem

Veri Toplama Aracı

Verilerin Toplanması ve Analiz

Bulgular

Sonuç ve Öneriler

Kaynaklar

Ekler

ÖZET: Bu çalışma COVID_19 pandemisi nedeniyle; uzaktan eğitim yoluyla, özel gereksinimli öğrencilere eğitim hizmeti sunan özel eğitim öğretmenlerinin bu süreçte karşılaştıkları sorunları ortaya koymak için yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden tipik durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Konak RAM hizmet bölgesindeki toplam 27 okulun bünyesinde bulunan Hafif Zihinsel ve Hafif Otizm özel eğitim sınıflarında görev yapan 42 özel eğitim öğretmenine anket uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar; uzaktan eğitim sürecinde, özel eğitim öğretmenlerinin zorluklarla karşılaştıklarını ortaya koymuştur. Bu zorlukları gidermek için özel eğitim öğretmenin performansı, özel gereksinimli bireyin motivasyonu boyutunda çalışmalar planlanması ve yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, pandemi, uzaktan eğitim, özel eğitim, özel gereksinimli birey.

1. Giriş

Koronavirüs, özellikle hayvanlar arasında yaygınlığı olan, insanlarda ise ciddi hastalıklara neden olan bir virüs grubudur. Koronavirüsler zaman içerisinde çok hızlı bir şekilde mutasyona uğrayıp yeni şekillerde karşımıza çıkmaktadırlar. Ortaya çıkan bu yeni koronavirüs tipleri genellikle de hayvandan insana bulaşmaktadır (Özdemir ve Pala, 2020 s.3-4). Örneğin; 2002 yılında Çin’de ortaya çıkan Sars-Cov msk kedilerinden, 2012 yılında Suudi Arabistan’da ortaya çıkan Mers-Cov ise tek hörgüçlü develerden insanlara bulaşmıştır. 2019 yılında ise mutasyon geçiren yeni bir tip korona virüs bulunmuştur. İlk olarak Aralık 2019’da Çin’in Wuhan eyaletinde ateş, öksürük, nefes darlığı gibi solunum yolu şikayetleri olan bir grup hasta üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda bu yeni tip koronavirüsün (Sars-Cov-2) neden olduğu hastalık Dünya Sağlık Örgütü tarafından Covid-19 olarak tanımlanmıştır. (World Health Organizatoin, 2020 s.10) Ardından 2020 yılının Ocak ayında Pandemi ilan edilmiş olup, küresel bazda salgının yayılmaması adına sosyal izolasyonun önemine istinaden kapanmalar başlamıştır.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hastalığın ilk görülme tarihi olan Mart 2020 tarihinde bir kapanma dönemi yaşanmış ve eğitim-öğretim faaliyetlerinde örgün eğitim yerine uzaktan eğitime geçme kararı verilmiştir. Uzaktan eğitimin uygulanması internet üzerinden erişilen Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ile yapılmıştır. Bunun yanı sıra TRT bünyesinde de TRT EBA kanalları oluşturulmuş ve öğrencilerin yararlanması sağlanmıştır.

Bir bilim dalı olan eğitimin Türk Dil Kurumu’na göre tanımı; Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme sürecidir. Senemoğlu ise, eğitimi en genel anlamıyla, bireyin kendi yaşantısı yoluyla istendik yönde davranış değiştirme ya da davranış oluşturma süreci olarak tanımlamıştır. (Senemoğlu, 2018 s.92). Eğitim, örgün ve yaygın eğitim olarak kendi arasında da ayrılmıştır. Örgün eğitim, okul öncesi dönemden başlayıp ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretime kadar devam eden, açık öğretim ve uzaktan öğretim şeklinde de gerçekleştirilebilen, hiyerarşik olarak yapılandırılmış ve kronolojik olarak derecelendirilmiş olan çeşitli özel programlar ve müfredatlara bağlı gerçekleşen bir eğitim şeklidir (Smith,2002).

Örgün eğitim kapsamında özel eğitime gereksinim duyan bireylere özel eğitim hizmetleri verilmektedir. Özel Eğitim; Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine göre “Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak ifade edilmektedir (MEB, 2018). Yani; çeşitli nedenlerle akranlarından beklenen düzeyde anlamlı farklılık gösteren ve yetersizlikten etkilenmiş olan bireyler, zorunlu eğitim döneminde özel eğitim hizmetlerinden yararlanmaktadırlar.

Resmi Gazete’de yer alan 31.05.2006 tarih ve 26184 sayılı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (Değişiklik:21.07.2012/R.G.:28360) özel eğitim gereksinimi olan bireyi; çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey olarak açıklar.

Özel eğitim gereksinimi olan bireyler, akranlarıyla en üst düzeyde etkileşim halinde olduğu ve eğitim ihtiyaçlarının da en iyi şekilde giderildiği en az kısıtlayıcı ortamlardan, yetersizliklerden etkilenme düzeyine göre en fazla kısıtlayıcı ortamlara doğru olacak şekilde farklı ortamlarda eğitim alabilmektedirler (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005; Cavkaytar, 2019 s. 22).

Özel eğitime gereksinim duyan bireyler, farklı gelişim özellikleri gösterebilir de genelde benzer öğrenme ihtiyaçları ve bilişsel ve sosyal problemleri mevcuttur. Örgün eğitimin içerisinde farklı kısıtlayıcı ortamlarda eğitimlerine devam eden bu bireylerin hem uzun hem de kısa süreli bellekte bilgilerin toplanması ve kullanılmasında, öğrenme için gereken dikkati toplamada ve dikkat dağıtıcı unsurları kontrol etmede, alıcı ve ifade edici dilde, probleme ait çözüm yollarını bulma ve kavramada sorunlar yaşanmaktadır. Ayrıca bu bireylerde motivasyonun sürekli düşmesi, öğrenilen bilgilerin genellemesi gibi akademik başarıyı etkileyen faktörlerde de problem yaşadıklarını görebiliriz. Sadece akademik anlamda değil davranış ve uyum konusunda da sıkıntı yaşayan bu bireylerin sosyal hayata dair kazanımları akranlarına göre daha geç ve sancılı olmaktadır.

Özel eğitime gereksinim duyan bireylerle çalışan kişiler, bu bireylerin öğrenme ve gelişim özelliklerini göz önüne alarak, bireyin mevcut ihtiyaçlarına yönelik Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) hazırlar ve öğrencilere bilgi ve beceriler kazandırmanın yanı sıra istendik davranış değişikliğine ulaşmaya çalışır. Bu öğrencilerin problem davranışlarının sağaltılması ve yeni öğrenmelerin gerçekleştirilmesi için etkili bir planlama ile uygun bir ortam ve iş birliğiyle yürütülen özel eğitim çalışmaları yapılmalıdır (Gürgür, 2015 s. 233). Bu da özel eğitimin etkili bir şekilde yapılabilmesi için üçlü sac ayağının önemini bize hatırlatır; öğretmen, öğrenci ve de veli. Bu üçlü grup özel eğitimdeki istendik davranış değişikliğini ve de amaçlanan öğrenme becerisini aynı anda hareket ederek gerçekleştirebilir.

Tüm dünyada ve de ülkemizde pandemi ile hayatımıza giren yeni kavramlardan biri de uzaktan eğitim kavramı olmuştur. Her ne kadar uzaktan eğitimin geçmişi dünyada 1700'lü yıllara dayansa da kendi tarihinde ilk defa küresel anlamda bu kadar popüler hale gelmiştir. Uzaktan eğitim; öğrenen ve öğreticinin aynı ortamda bulunmak zorunda olmadığı ve eğitim-öğretimin e-posta hizmetleri veya teknolojik imkanlar sayesinde yürütüldüğü bir eğitim modelidir (İşman, 2011 s.23). İlk başlarda posta yazışmaları olarak başlayan bu eğitim daha sonraları radyo, televizyon, telefon ve bilgisayar aracılığıyla yürütülmüş ve günümüzde artık elektronik mektup, bilgisayarlı konferans ve internet gibi çok ortamlı sunu sistemlerinden de yararlanılarak devam ettirilmektedir (Kaya, 2002 s. 18-20).

Pandemi sürecinde özel eğitime gereksinim duyan çocukların eğitimlerinin risk altında olduğu belirtilmektedir (Lee, 2020). Bu çocuklar yetersizliklerinin türü ve derecesine göre, ekrana odaklanmada, çalışmalara motive olmada, çalışmaları tamamlamada, yüz yüze etkileşim ve fiziksel temas olmadan öğrenmede zorlanabilmektedirler (ETF,2020). Ayrıca bu çocuklar yeni rutine uyum sağlayınca kadar geçen süre içinde eğitim alamadıkları için gelişimleri durmuş, öğrenilen becerilerde de gerilemeler yaşanmıştır (Lee, 2020).

2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, özel eğitim öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları zorlukları, sınırlılıkları, ihtiyaçları belirleyebilir. Bu konuda hizmet veren kurumların bundan sonraki dönemler için çalışmalarını planlamada yön verebilir. Araştırmanın sonuçlarının yeni tartışmalara, araştırmalara olanak yaratması düşünülmektedir.

3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma özel eğitime gereksinim duyan bireylere, pandemi sürecinde uzaktan eğitim veren özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlarını saptamak amacıyla yapılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır;

1. Uzaktan eğitim veren özel eğitim öğretmenleri teknik donanım konusunda sıkıntı yaşamışlar mıdır?
2. Uzaktan eğitim veren özel eğitim öğretmenleri uzaktan eğitim konusunda bilgi sahibi midirler?
3. Uzaktan eğitim veren özel eğitim öğretmenleri hangi sorunlarla karşılaşmıştır?

4. Yöntem

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma türlerinden tipik durum çalışması yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Tipik durum çalışmasında; gündelik yaşamda karşılaşılan rutin olay, olgu ve durumlar betimlenir ve araştırmacının amacı doğrultusunda yorumlanır (Creswell, 2011; Yıldırım ve Şimşek, 2011; Yin, 2003). Araştırmada özel eğitim öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları zorluklar bir durum olarak ele alınmıştır. Durumu ortaya koyabilmek için de özel eğitim öğretmenlerine anket çalışması yapılmıştır.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmada evren olarak Konak RAM hizmet bölgesinde bulunan dört ilçedeki (Konak, Güzelbahçe, Balçova, Narlıdere) Hafif Düzey Zihinsel Özel Eğitim Sınıfı ve Hafif Otizm Özel Eğitim Sınıfında görev yapan toplam 61 özel eğitim öğretmeni belirlenmiştir. Anket gönüllülük ilkesine bağlı olarak doldurulduğu için araştırmanın örnekleme anketi dolduran özel eğitim öğretmenlerinden oluşmuştur.

4.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından oluşturulan kapalı uçlu anket kullanılmıştır. Ankette kişisel bilgilerin yanı sıra uzaktan eğitim esnasında sahip olunan olanaklar ile yaşanan sorunlarla ilgili sorular sorulmuştur.

4.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, pandemi s¼recinde y¼z y¼ze g¼r¼řmelerin yapılamaması ve de kağıt tasarrufu sağlamak amacıyla Google Form platformunda hazırlanan anketin, ¼zel eğitim ¼ėretmenleri ile paylaşılması sonucunda dijital ortamdaki bilgilerin toplanmasıyla elde edilmiştir.

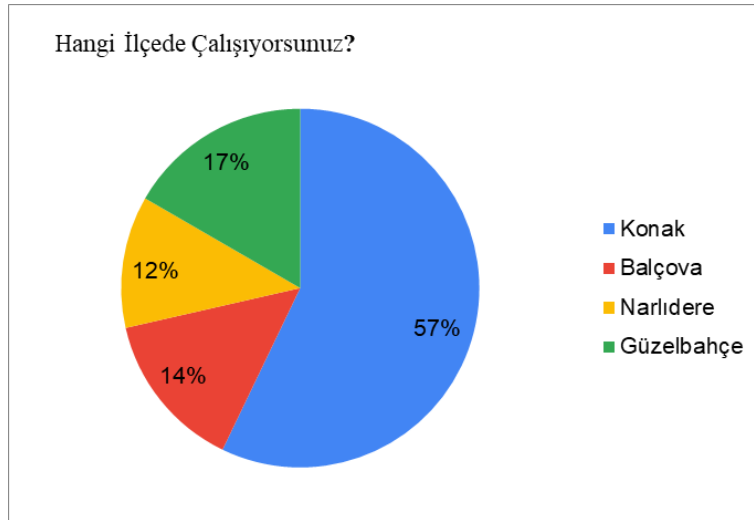
4.5. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan anket kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Katılımcıların kişisel bilgileri ve diğer anket sorularına verdikleri cevapların analizi y¼zde dağılımı kullanılarak yapılmıştır.

5. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumları tablolar halinde sunulmuştur.

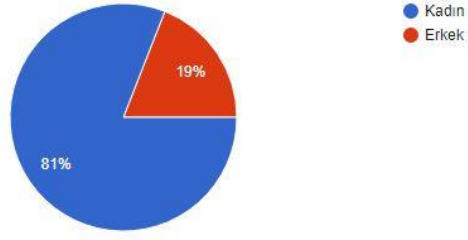
Tablo 1

Araştırmamıza katılan ¼zel eğitim ¼ėretmenlerinin %57'si Konak, %17'si G¼zelbahçe, %14'¼ Balçova ve %12'si Narlıdere ilçelerinde g¼rev yapmaktadır.

Tablo 2

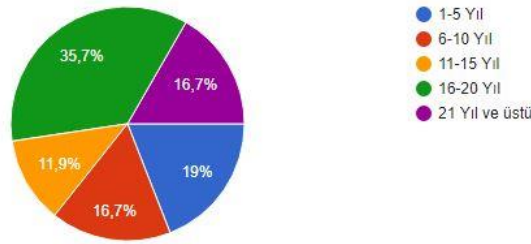
Cinsiyetiniz
42 yanıt

Araştırmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerinden %81'i kadın %19'u erkek öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 3

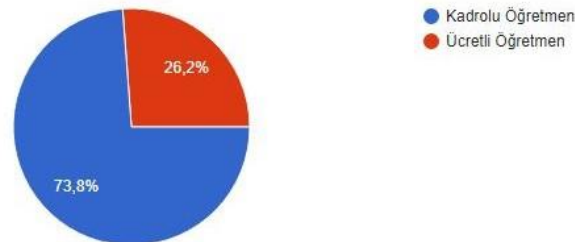
Öğretmenlik mesleğindeki çalışma süreniz
42 yanıt

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin %19'unun 1-5 yıl arası, %16,7'sinin 6-10 yıl arası, %11,9'unun 11-15 yıl arası, %35,7'sinin 16-20 yıl arası, %16,7'sinin de 21 yıl ve üstü sürede görev süresi bulunmaktadır.

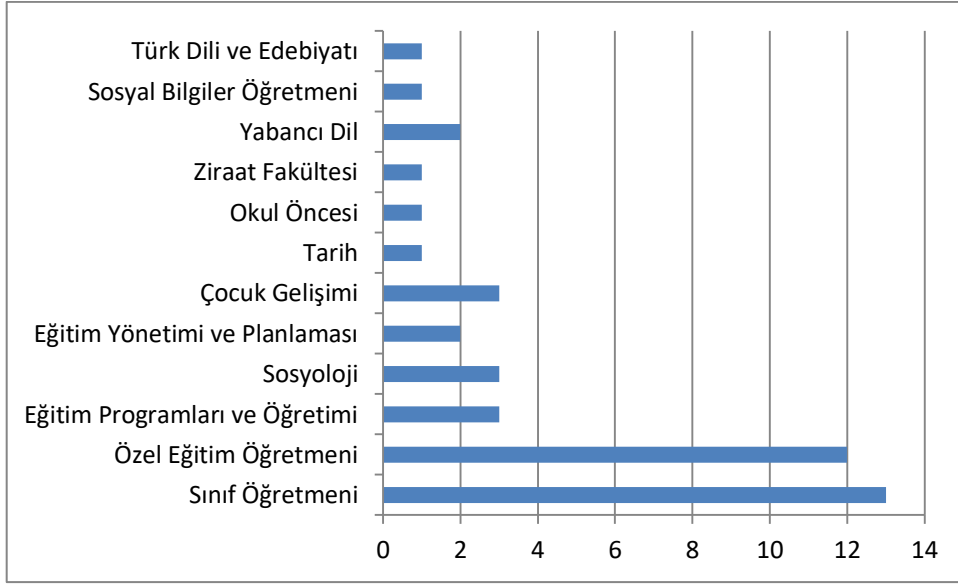
Tablo 4

42 yanıt

Araştırmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerinin %73,8'i okullarında kadrolu olarak çalışırken %26,2'si okullarında ücretli öğretmenlik yapmaktadır.

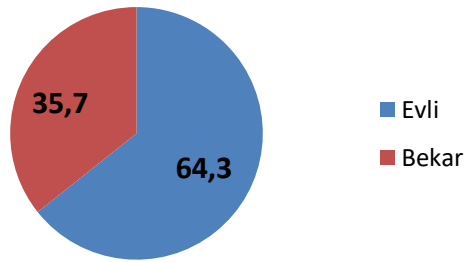
Tablo 5

Araştırmaya katılan öğretmenlere lisans mezuniyetlerini sorduğumuzda; %28.6'sının özel eğitim bölümü mezunu, %31'inin sınıf öğretmeni lisansından sonra özel eğitim öğretmenliğine geçiş yapan öğretmenlerden oluştuğu, %40.4'ünün de farklı lisans mezuniyetleri sonrasında özel eğitim öğretmeni olduğu görülmüştür.

Tablo 6

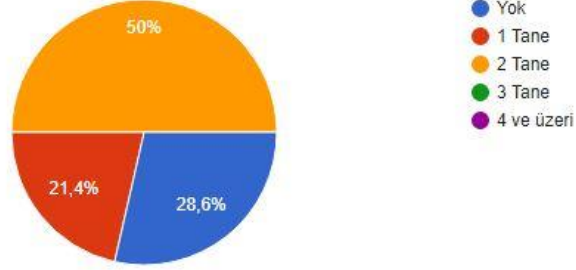
Medeni Durumunuz

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin medeni durumu ile ilgili soruya verdikleri yanıtlarda öğretmenlerin %21.4'ünün bekar, %64.3'ünün evli ve %14.3'ünün de boşanmış olduğu görülmüştür.

Tablo 7

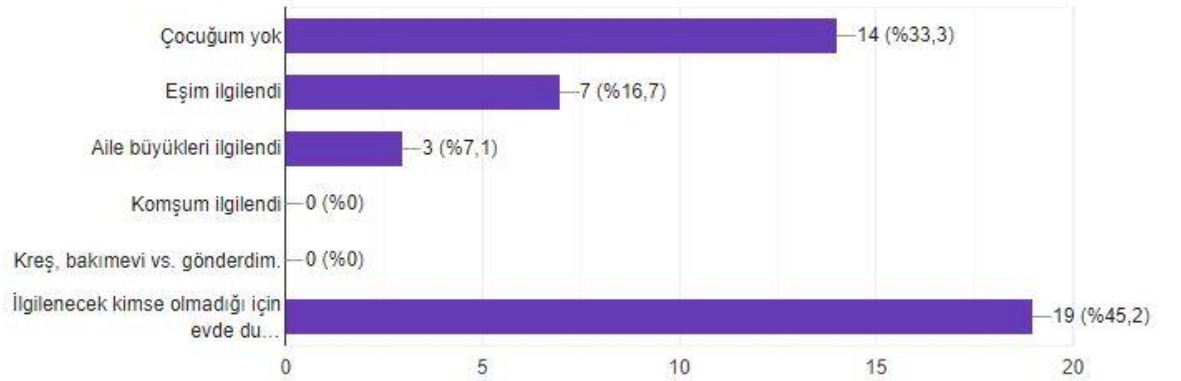
Çocuğunuz var mı?
42 yanıt

Araştırmaya katılan öğretmenlerden %28.6'sı çocuk sahibi değilken %21.4'ünün bir tane çocuğu vardır ve %50'sinin de iki tane çocuğu bulunmaktadır.

Tablo 8

Uzaktan eğitim sürecinde çalışmalarınızı yaparken çocuklarınızla ilgili nasıl tedbirler aldınız?
42 yanıt

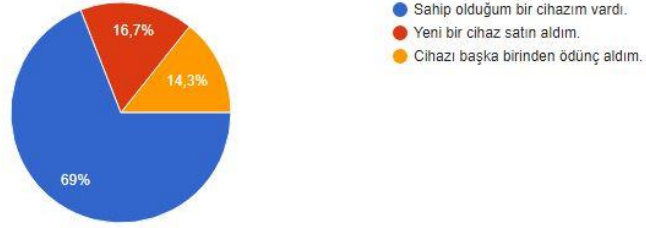

Araştırmaya katılan öğretmenlerimiz uzaktan eğitim sürecinde canlı derslerini yaparken kendi çocukları ile ilgili olarak çeşitli tedbirler almak zorunda kalmıştır. %16,7'sinin eşi çocuklarla ilgilenirken %7,1'inin aile büyükleri bakım konusunda yardımcı olmuştur. Fakat %45,2'lik bir dilimde yer alan öğretmenler kendi çocuklarına bakım verecek ve ilgilenecek kimse olmadığını ve bu yüzden çocukların yanında durduğunu belirtmiştir.

Tablo 9

Uzaktan eğitim sürecinde kullandığınız cihazı ne şekilde temin ettiniz?

42 yanıt

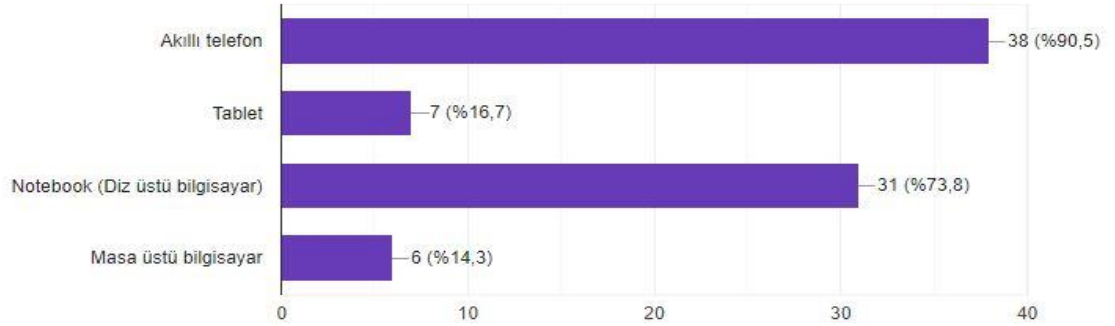

Araştırmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerinin %69'u uzaktan eğitim için kullanabilecekleri bir cihaza sahip olduklarını belirtmişlerdir. %16.7'si uzaktan eğitim vermek için yeni bir cihaz satın almak zorunda kalırken, %14.3'ü cihazı başka birinden ödünç aldıklarını belirtmiştir.

Tablo 10

Uzaktan eğitimde kullandığınız elektronik cihazları işaretleyiniz. (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

42 yanıt

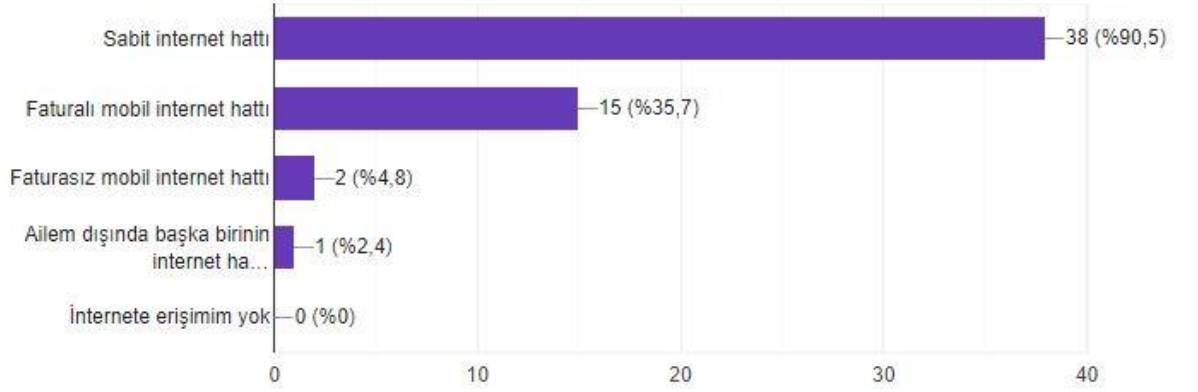

Araştırmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerinden %14.3'ü masa üstü pc kullanırken, %16.7'si tablet ile uzaktan eğitime devam etmiştir. %73.8'i diz üstü pc ile katılırken %90.5'i de akıllı telefonları ile uzaktan eğitim sürecinde canlı derslerini yapmaya çalışmıştır.

Tablo 11

Uzaktan eğitimde hangi tür veri sağlayıcı kullanıyorsunuz?

42 yanıt

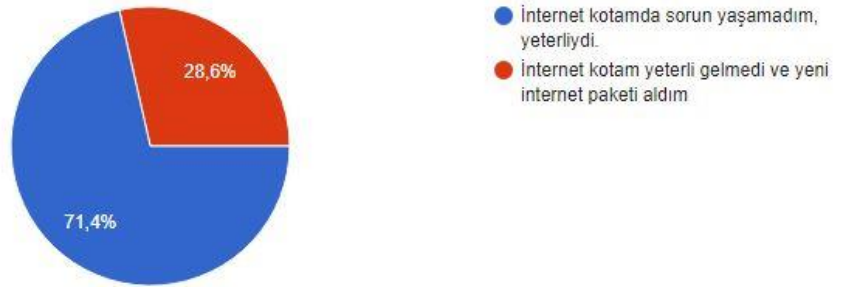

Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile çalışmalarına devam eden öğretmenlerin %90.5'i evlerinde bulunan sabit internet hattını kullanırken, %35.7'si faturalı telefon hatlarında bulunan internet erişimini kullanmak zorunda kalmıştır. Öğretmenlerimizin %2.4'ü faturasız telefon hatlarında bulunan internet paketlerini kullanırken %2.4'lük bir dilim de ev hanesinin dışından bir kişinin veya kişilerin internet hattını kullanmak durumunda kalmıştır.

Tablo 12

Uzaktan eğitim sürecinde kullandığınız veri sağlayıcınız yeterli geldi mi?

42 yanıt

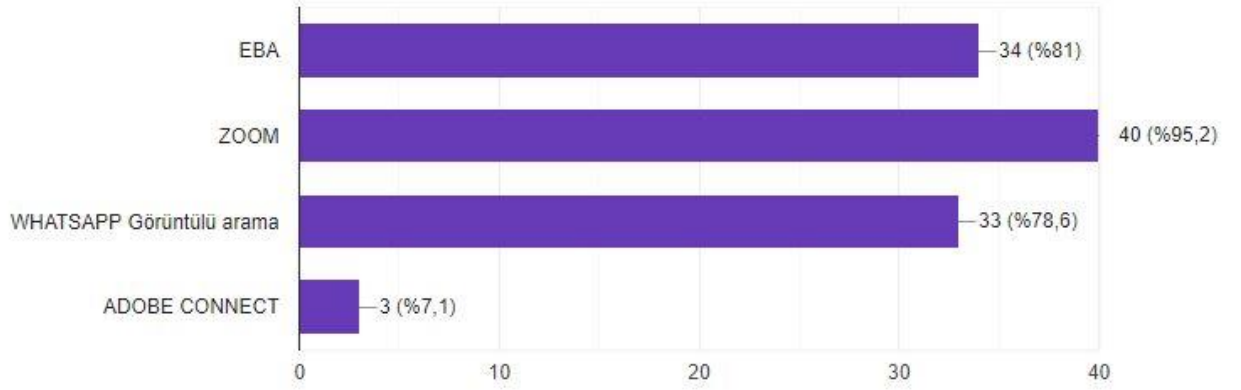

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerimizin %71.4'ü kullandıkları internet kotasında sorun yaşamadığını ifade ederken %28.6'sı kullandığı internet kotasının yeterli gelmediğini ve yeniden internet paketi almak zorunda kaldığını söylemiştir.

Tablo 13

Uzaktan eğitim sürecinde kullanmış olduğunuz iletişim platformları hangileridir?

42 yanıt

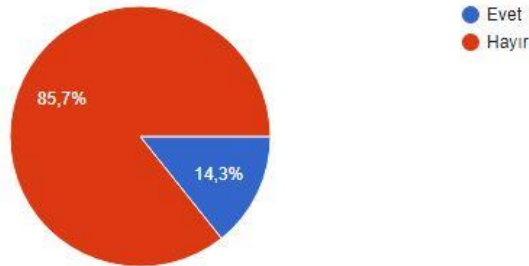

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerimizin en çok kullandığı platform %95.2 ile ZOOM programı olurken ikinci en fazla kullanılan platform %81 ile EBA olmuştur. Öğretmenlerimiz aynı zamanda %78.6 ile WHATSAPP Görüntülü Arama platformundan da yararlanırken %7.1'i ADOBE CONNECT adlı programdan yararlandığını belirtmiştir.

Tablo 14

Pandemi sürecinden önce uzaktan eğitim ortamında buldunuz mu? (Anlatıcı olarak)

42 yanıt

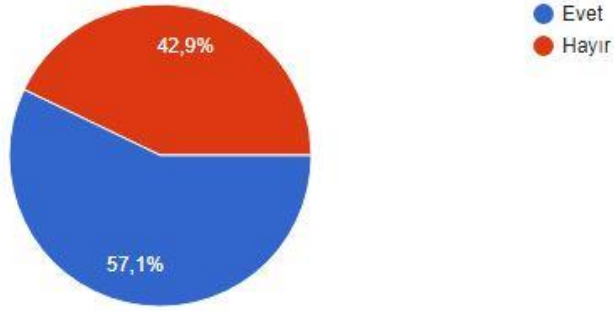

Araştırmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerimizden %14.3'ü daha önce anlatıcı olarak bir uzaktan eğitim ortamında bulunurken, %85.7'si daha önce böyle bir ortamda anlatıcı olarak hiç bulunmadığını söylemiştir.

Tablo 15

Uzaktan eğitim verdiğiniz saatlerde kullandığınız cihazı başka biri ile paylaşmak zorunda kaldınız mı?

42 yanıt

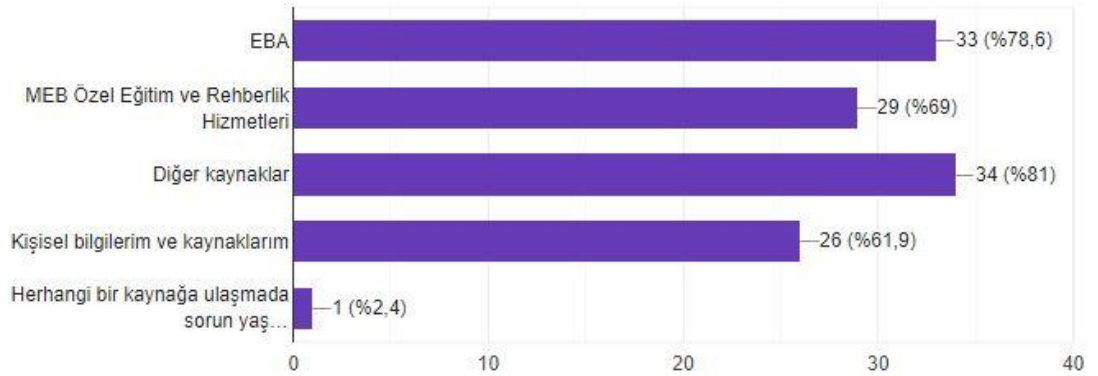

Araştırmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerimizin %42.9'u canlı derslerde kullandığı cihazı başkasıyla paylaşmak zorunda değilken %57.1'i kendi cihazını evde başka bir kişi ile paylaşmak zorunda kaldığını ifade etmiştir.

Tablo 16

Uzaktan eğitimin ders içeriklerini hangi kaynaklardan yararlanarak hazırladınız?(Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

42 yanıt

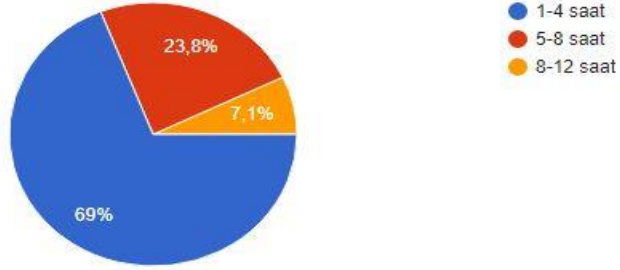

Pandemi sürecinde anlatacakları dersler ile ilgili içeriklere hangi kaynaklardan ulaştıkları konusunda öğretmenlerimizin %81'i diğer kaynakları kullandıklarını belirtmişken %78.6'sı EBA'dan kaynakları edindiğini bildirmiştir. %69'luk bir dilim ise eğitim kaynaklarını MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri resmi internet sayfasından bulduğunu söylerken %61.9'u kişisel bilgi ve kaynaklarını kullanarak içerik hazırladığını beyan etmiştir. %2.4 ise ders içerikleri ile ilgili herhangi bir kaynağa ulaşmada sorun yaşadığını ifade etmiştir.

Tablo 17

Uzaktan eğitimde gün içerisinde; ön hazırlık, sunum ve değerlendirme süreçleri için toplamda kullandığınız süre ne kadardır?

42 yanıt

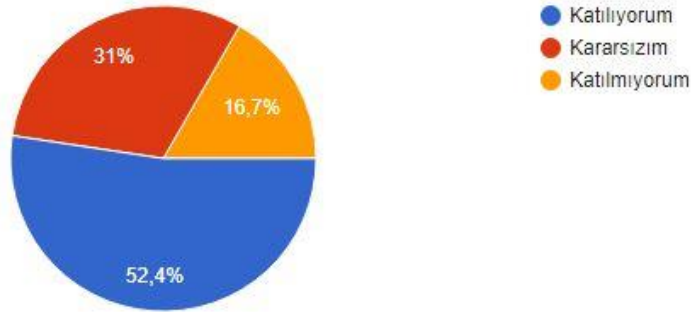

Uzaktan eğitim sürecinde bir öğretmenin ders anlatımı dahil olmak üzere öncesinde hazırlık amaçlı harcadığı süre ile ilgili soruya ise öğretmenlerimizin %69'u 1-4 saat arası zaman kullandığını, %23.8'i 5-8 saat arasında süreci tamamladığını, %7.1'i ise 8-12 saat arası zaman harcadığını belirtmiştir.

Tablo 18

Uzaktan eğitimde izlenen müfredatın içeriği ve yoğunluğu uygundur.

42 yanıt

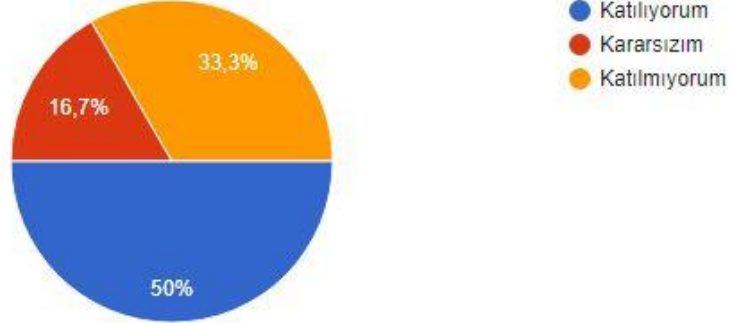

Araştırmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerinden %52.4'ü uzaktan eğitimde uyguladıkları müfredatın içeriğini ve yoğunluğunu uygun bulurken, %16.7'si müfredatın uzaktan eğitim için uygun olmadığını belirtmiştir. %31'i ise bu konuda kararsız kaldıklarını söylemişlerdir.

Tablo 19

Derslerin gün ve saatlere dağılımında sorun yaşanmamaktadır.

42 yanıt

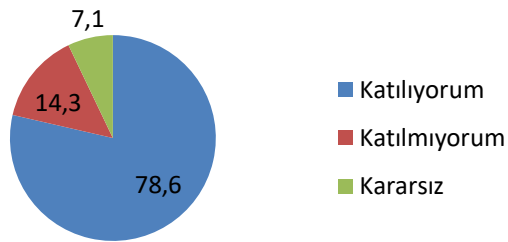

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerimizin %50'si derslerin gün ve saatlere dağılımında sorun yaşanmadığını düşünürken %33.3'ü sorun yaşandığını belirtmiştir. %16.7'lik bir grup ise ders dağılımının uygun olup olmaması konusunda kararsız kalmışlardır.

Tablo 20

Öğrencilerle iletişimin ve etkileşimin sınırlı olması eğitim ve öğretimin başarısını olumsuz etkilemiştir.

42 yanıt

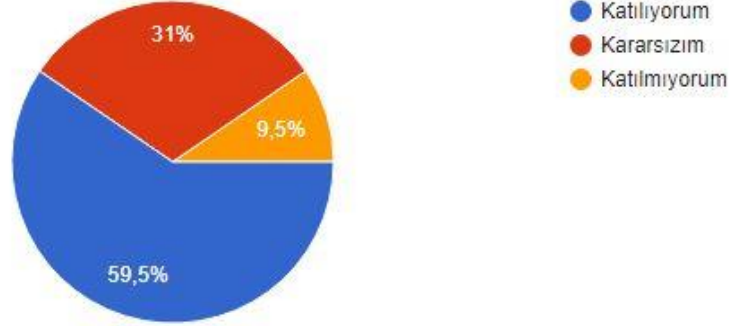

Anketi yanıtlayan özel eğitim öğretmenlerimizin %78.6'sı uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ile kurulan iletişimin ve etkileşimin sınırlı olmasının başarıyı olumsuz etkilediğini düşünürken, %14.3'ü bu durumun başarıyı olumsuz etkilemediğini belirtmiştir. Bu soruda %7.1'lik bir grup başarının olumsuz etkilenmesi konusunda kararsız olduğunu beyan etmiştir.

Tablo 21

Uzaktan eğitime içerik hazırlama konusunda kendimi yeterli hissediyorum.

42 yanıt

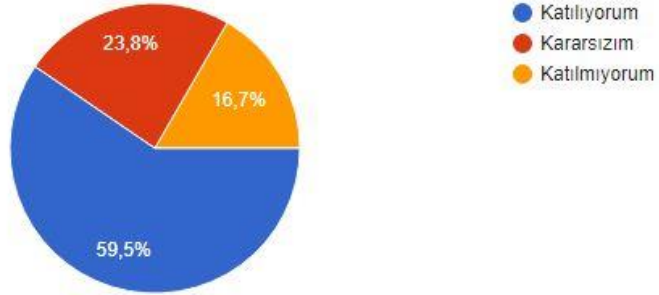

Pandemi süreci ile hayatımıza çok yoğun bir şekilde giren uzaktan eğitimde içerik hazırlama konusunda öğretmenlerimizin %59.5'i kendini yeterli hissederken %9.5'i kendini yeterli hissetmediğini ve %31'i de bu konuda kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 22

Uzaktan eğitimde KENDİ motivasyonumu sağlamada zorlanmadım.

42 yanıt

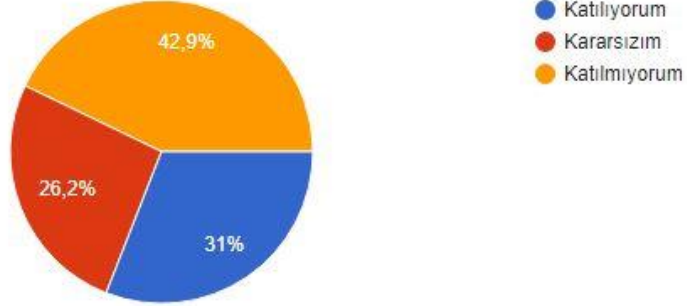

Uzaktan eğitim sürecinde başarının en önemli etkenlerinden biri olan motivasyon konusunda ise özel eğitim öğretmenlerimiz kendi motivasyonlarını düşündüklerinde; %59.5'i kendi motivasyonunu sağlamada zorlanmadığını, %16.7'si kendi motivasyonunu sağlamada zorlandığını ve %23.8'i de kendi motivasyonunu sağlamada zorlanma konusunda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 23

Uzaktan eğitim verdiğimiz bu süreçte mesleki doyum almaya devam ettim

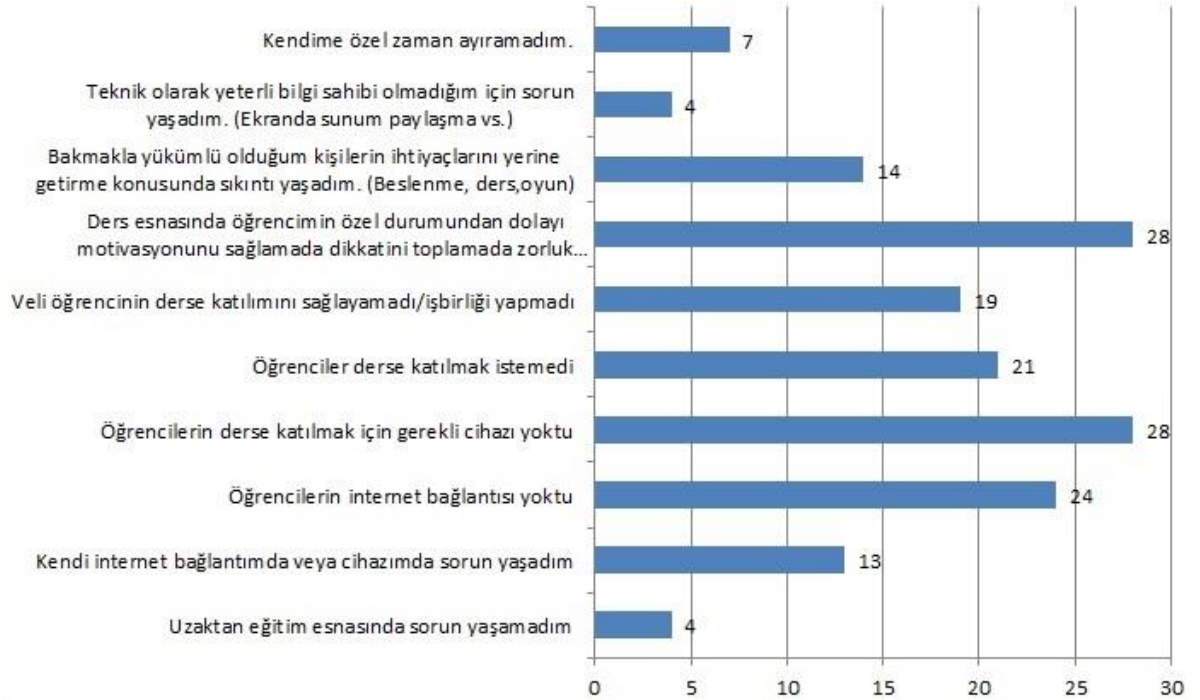
42 yanıt

Bir bireyin sahip olduğu meslekte sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması olarak tanımlanan Mesleki Doyum öğretmenlik mesleği için de oldukça önemli ve motivasyon kaynaklarından biridir. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinden %31'i uzaktan eğitim sürecinde de yaptıkları işten mesleki doyum elde etmeye devam ettiklerini, %26.2'si bu konuda kararsız olduklarını belirtirken %42.9'u bu süreç içerisinde mesleki doyum alamadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 24

Uzaktan eğitim esnasında yaşadığınız sorunlar nelerdir? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerine uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları genel sorunları sorduğumuzda ise elde ettiğimiz cevaplar geniş bir yelpazede toplandı. En çok yaşanan sorunun öğrencilerinin gerekli cihazlarının olmaması ve yine öğrencilerin özel durumlarından dolayı ekranda motivasyonlarının sağlanması konusunda sıkıntı yaşanması olduğunu görebiliriz. Öğrenciye bağlı olarak internet sıkıntısının yaşanması da ayrı bir sorun teşkil etmiştir. Diğer önemli bir sorun da özel gereksinimli bu öğrencilerin derslere katılmak istememesi ve velilerin de bu konuda iş birliğine yanaşmaması olarak görülebilir. Özel eğitim öğretmenlerimizin yaşadığı bir diğer sorun da canlı dersler esnasında bakımından sorumlu olduğu kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak olmuştur, özellikle yardımcı bir bakım veren olmadığı durumlarda bu sorun önemli bir boyut kazanmaktadır. Kendi internet vericisinde veya cihazında sorun yaşayan özel eğitim öğretmenlerimiz de olmakla birlikte bu soruna teknik donanım konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı için sorun yaşayan bir kesim de eşlik etmektedir. Bireysel gelişim için önemli bir nokta olan kişinin kendisine zaman ayıramaması da problem olarak karşımıza çıkmıştır.

6. Tartışma ve Sonuç

Covid-19 salgını esnasında tüm ülkeler hastalığın yayılmaması için çeşitli önlemler almak zorunda kalmıştır. Bulaş riskini önlemek adına enfekte olan bireylerin sağlıklı bireylerden farklı fiziksel ortamlarda tutulması, insanların fiziksel izolasyon yapmak zorunda olmaları bunların en başında gelmiştir. Alınan tedbirlerin devamında ise insanların tamamen eve kapanması, temasın hiç olmaması gibi ek önlemler alınmak zorunda kalmıştır. Sosyal hayattaki bu izolasyon elbette eğitim kurumlarında da uygulanmak zorunda kalmış ve yüz yüze eğitime ara verilerek öğretmen ve öğrencilerin evden iletişim araçlarını kullanarak eğitim-öğretim yapmalarına neden olmuştur. Bütün ülkelerde yaşanan bu sorun ülkemizde de yaşanmış ve eğitim alanında en büyük sıkıntıyı özel eğitime ihtiyacı olan bireyler yaşamıştır.

Yaptığımız araştırmada elde edilen bulgulara göre özel eğitim sınıflarında görev yapan öğretmenlerin ders içeriği hazırlamada, bu bilgilere ulaşmada EBA ders içeriklerinden, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri resmi internet sayfasından yararlandıklarını ve kendi bilgi birikimlerinden, ellerindeki bilgi kaynaklarından faydalandıklarını söyleyebiliriz. Öğretmenlerimizin bir kısmı içerik hazırlamada kendini yetkin görürken azımsanmayacak bir yüzde ise bu konuda kendini yetersiz hissettiğini ve kararsız kaldığını söylemiştir. Sunulan kaynakları kendi ders müfredatlarına göre düzenlemek ve ders içeriği hazırlamak konusunda zorluk yaşayan özel eğitim öğretmenlerimizin bu konuda desteğe ihtiyacı olduğu gerçeğini görmemiz gerekiyor.

Özel eğitim sınıflarında görev yapan öğretmenlerimizin yapılan araştırmaya göre teknik anlamda uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlar; uzaktan eğitim verecek cihaza sahip olma, uzaktan eğitimde kullanacakları internet paketlerine ulaşma ve uzaktan eğitimde kullanılan cihaz ve içeriklerin sunumu noktasında yaşadıkları teknik donanım konusundaki zorluklar olmuştur.

Dünyada ve ülkemizde hazırlıksız yakalandığımız pandemi ve sonrasında alınan tedbirler nedeniyle birdenbire uzaktan eğitime geçmiş olmamız öğretmenlerin bu konuda zorluk yaşamalarına sebep olmuştur. Uzaktan eğitim verebilmek için yeterli cihazı olmayan, başkasından ödünç almak zorunda kalan ya da kendi maddi imkanları ile yeni bir cihaz almak zorunda kalan öğretmenler için bu durum zorlayıcı bir yaşam olayı olmuştur. Kendi evinde sahip olduğu cihazı yine aynı evin başka bir ferdi ile paylaşmak zorunda kalmak da (öğrenci çocuğu, eşi) kendi sunacağı hizmeti aksatmasına neden olmuştur. Pandemi öncesi imkanlar dahilinde sahip olunan teknik cihazlar (Bilgisayar, telefon, tablet) pandemi ilan edildikten sonra aynı evde birden fazla kişinin uzaktan eğitim ya da evden iş yapma zorunluluğu nedeniyle yetersiz kalmıştır. Aynı cihazı aynı saatlerde kullanmak zorunda kalan birden fazla kişi ev ortamında gerginliklere sebep olmuş, kullanamamaktan kaynaklı işini yapamama, dersini dinleyememe gibi istenmeyen durumlar yaşanmış olabilir. Bu durumda da ikinci ve belki de üçüncü teknik cihazlara sahip olabilmek için çareler üretmek zorunda kalan bireyler fazladan harcama yapmayı göze alarak yeni cihazlar temin etme yoluna başvurmuşlardır.

Ayrıca yaşanan sıkıntılardan bir tanesi de uzaktan eğitim verirken kullandığı internet paketinin çeşitli sebeplerle kotayı doldurması ve ek internet paketi almak zorunda kalması olmuştur. Aynı evin içerisinde birden fazla kişinin uzaktan eğitim platformunu kullanması bu durumu kaçınılmaz kılmış ve maddi anlamda ek bir zorluk yaşatmıştır.

Daha önce hiçbir şekilde uzaktan eğitime katılmamış veya uzaktan eğitim yoluyla eğitim vermemiş olan öğretmen arkadaşlarımız da bu platformu kullanmakta zorluk yaşamışlardır. Herhangi bir teknik alt yapısı olmadan, cihazı kullanma şeklini tam kavrayamadan, ders sunumunu yaparken içerik ile ilgili bilgi paylaşımını nasıl yapacağını bilmeden, görsel ve işitsel materyalleri kullanmasını daha önce deneyimlemeden yani kendi donanımını henüz yapmadan, hiçbir hazırlık sürecinden geçmeden bu işe başlayan öğretmenlerimizin varlığı yadsınamayacak kadardır. Bu durum araştırmanın bir diğer noktasında karşımızda çıkmaktadır. Özel eğitim sınıfında görev yapan öğretmenlerimizin yarıya yakını uzaktan eğitimde ders içeriği hazırlama konusunda kendisini yetersiz hissetmiştir. Müfredatın uygunluğu konusunda kararsız olan önemli bir kısım da içeriği kendi hazırlamak zorunda kalmıştır.

Öğretmenlerimizin bireysel karşılaştıkları bir sorun da bakımından sorumlu oldukları kişilerin evdeki varlığı ve onlarla nitelikli ilgilenme sorununa çözüm bulamamaları olmuştur. Kendi çocukları, kendi ebeveynleri ile yeterli kadar ilgilenememeleri, onların bakımını üstlenecek birilerinin olmayışı öğretmenlerin ders anlatma konusundaki verimliliğine olumsuz etki etmiştir.

Özel eğitim sınıflarında görev yapan öğretmenlerimizin karşılaştıkları sorunlardan bazıları da kendilerine bağlı olmayan, karşı tarafın yaşadığı ama sürece etkisi fazla olan öğrenci ve veli problemleridir. Uzaktan eğitim verdikleri öğrencilerin cihazının olmayışı, internet paketlerinin hiç olmaması ya da az olması, öğrencinin ilgisinin olmaması, dikkatinin çabuk dağılması ve bu konularda yeterli veli desteğini bulamaması uzaktan eğitimi oldukça olumsuz etkileyen unsurlar olmuştur. Ayrıca; uzaktan eğitimde iletişim ve etkileşimin çok az olması ya da hiç olmaması da öğretmenlerin çoğu tarafından araştırmada başarıyı olumsuz etkileyen unsur olarak gösterilmiştir. Özel gereksinimi olan bu çocukların kendi başlarına bireysel öğrenme yeterlilikleri bulunmadığından, bu çocuklardaki öğrenme yaşantısı; veli desteği ve öğretmen

takibine, sık ve sürekli tekrara, dikkatlerini toplama süreleri çok az olduğu için kısa ama çok aralıklı ders işleme şekline, öğretmenin ve velinin sürekli sözel ödüllendirmesine bağlı olarak ilerleme gösterir. Yüz yüze eğitimde öğreticilik rolü çok fazla olan öğretmenlerimizin bu konumu uzaktan eğitimde maalesef kaybolmuş bu konuma veli yerleşmiştir. Fakat velilerin özel eğitim konusundaki motivasyon düşüklüğü, ilgisizliği ve de bilgisizliği, yeterli psikolojik ve maddi desteği alamayırları sürdürülen uzaktan eğitimin en büyük zararını çocuklar üzerinde göstermiş ve özel gereksinimi olan çocuklarımızın rutinlerinin bozulmasına, öğrenilen bilgilerin unutulmasına, okulda yüz yüze eğitimde kazandırılan olumlu davranış kalıplarının gerilemesine neden olmuştur.

Mesleki doyum “bireyin mesleğini icra edip fizyolojik gereksinmelerini karşılayacak gelirdelde etmesini ve kendini geliştirmesi, yeteneklerini, becerilerini kullanarak üretken olması, toplumda yer edinebilme gibi psikolojik süreçleri içeren bir kavramdır” (Sayılır, 2016, 53). Mesleki doyum; bireyin kendini iyi hissetmesi, daha sonrasında yapmayı planladığı işler için yeterli motivasyonu kazanması açısından da önemlidir. Yaptığımız araştırmada özel eğitim sınıflarında görev yapan öğretmenlerimizin büyük bir çoğunluğunun uzaktan eğitim sürecinde mesleki doyum alamadıklarını da ortaya koymuştur. Yaşadıkları bütün olumsuz durumlara rağmen hizmet vermeyi sürdürmüş olsalar da psikolojik olarak süreç tamamlanmadığı için memnuniyetsizlikleri yaşamın diğer alanlarında kendini gösterecektir.

7. Öneriler

Uzaktan eğitimin, iyi niyetle düşünülmüş, zaman ve mekan olarak yeterli imkanı olmayan kişilerin eğitimden yararlanmasına olanak sağlayan, eğitim eşitliği ilkesine sadık kalan bir platform olduğunu görürüz. Diğer taraftan pandemi nedeniyle hazırlıksız yakalandığımız bu süreçte, uzaktan eğitimin özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için nasıl yürütüleceği bilinmezliklerle dolu bir alan olarak karşımıza çıkmıştır. Eğitimin bu basamağında daha önce hiç uzaktan eğitime ihtiyaç duyulmaması ve birdenbire bu sürece geçiş zorunluluğu, bu konuda hem öğretmenleri hem öğrencileri hem de velileri oldukça zorlamıştır. Yaşanan bu deneyim, daha sonra yaşanabilecek herhangi bir salgın ya da felaket durumunda yeniden uygulamaya konulacak olan çalışmalar için bir ön hazırlık olarak kullanılabilir.

Yaptığımız araştırmada elde edilen bilgiler ışığında en önemli sorunun teknolojik alt yapı ve teknoloji okur yazarlığı alanındaki yetersizlikler olduğu söylenebilir. Bu bağlamda yöneticiler, teknolojik alt yapı konusunda gerekli politikaları geliştirerek, kurumlar arası işbirliği protokolleri hazırlamalıdır. İnternete ulaşım kolaylığı, öğrencilere ve öğretmenlere yönelik internet paketleri, uzaktan eğitimde kullanılacak tablet, pc vs. ücretsiz ya da düşük ücretli sağlanması gerekmektedir.

Uzaktan eğitim verecek eğitim personellerine yeterli teknik yardımın verilmesi de eğitimin ve öğretimin kalitesini arttıracaktır. Bunun için öğretmenlere hizmet içi eğitimlerle teknik alt yapı bilgisi, elektronik cihazlarda ders içeriği hazırlama ve sunma konularında destek sağlanabilir.

Çok uzun bir süredir okula gidemeyen, evde kapalı kalan, eğitimden yeteri kadar yararlanamayan çocukların eğitim ve öğretimlerinde asli görevi aileleri üstlenmiştir. Ailelerin bu konuda oldukça zorlandığı, davranış problemleri ile baş edemedikleri, eğitim konusunda eksik

kaldıkları gözlenmiştir. Bu yüzden aile eğitimleri oldukça önem kazanmıştır. Hem özel eğitim öğretmenleri hem de okulun rehberlik servisleri tarafından yoğun bir aile eğitimi planlaması yapılması kaçınılmaz olmuştur. Çocuklarının eğitim süreçlerini takip edebilmeleri, olumlu davranış kalıplarını sürdürebilmeleri için neler yapmaları gerektiği konularında sistematik bir şekilde belirli periyotlarla bu ailelere eğitimler verilebilir. Ayrıca MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri'nin hazırlamış olduğu materyaller, özel eğitim kitapları ailelerle paylaşılabilir.

Yaptığımız araştırmada dikkat çeken bir diğer husus da öğretmenlerin ve öğrencilerin yaşadıkları motivasyon problemidir. Pandeminin getirmiş olduğu yeni yaşam düzeninde insanlar fiziksel ve sosyal olarak izolasyon yaşamak zorunda kalmıştır. İnsanlar iş yerlerinden, arkadaşlarından; öğrenciler de en büyük sosyalleşmeyi yaşadıkları yer olan okullarından ve arkadaşlarından ayrı kalmıştır. Bu birçok psikolojik sıkıntıyı da beraberinde getirmiştir. Bu noktada geri dönüş başladığında en büyük görev okullarda çalışan psikolojik danışmanlara düşecektir. Psikolojik sağlık konusunda öğretmen, öğrenci ve veli sacayağını desteklemeli, oluşan hasarın telafisi konusunda gerekli psikolojik yardım sunulabilmelidir.

8. Kaynakça

BAŞARAN, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., Şahin, E. (2020) Koronavirüs (COVİD-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma, AJER-Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2020

BATU, S. Ve Kırcaali-İftar, G.(2005) Kaynaştırma. Ankara. Kök Yayıncılık

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara. Pegem Akademi Yayınları

ETF, (2020) Coping with COVİD-19: Mapping education and training, responses to the health crisis in ETF partner countries. Torino,İtaly:ETF Publishing

GÜRGÜR, H. (2015). İşbirliği süreci. İ.H. Diken(Ed), İlköğretimde Kaynaştırma (232-254) Ankara. Pegem Akademi Yayınları

İŞMAN, A. (2011). Uzaktan Eğitim. Geliştirilmiş 4. Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayınları

KAYA, Z. (2002). Uzaktan Eğitim. 1. Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayınları

LEE, J. (2020). Mental health effects of school closures during COVİD-19 The Lancet Child&Adolescent Health, 421

MENGİ, A. & Alpdoğan, Y. (2020). COVİD-19 Salgını Sürecinde Özel Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Süreçlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi, Milli Eğitim, Cilt 49, Özel Sayı/2020

MEB (2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, <https://orgm.meb.gov.tr/meb.iys.dosyalar/2018-07/09101900>

ÖZDEMİR, Ö. Ve Pala, A. (2020). Çocuklarda COVİD-19 enfeksiyonunun tanısı, tedavisi ve korunma yolları. Journal of biotechnology and strategic health research

SAYILIR, A. (2016). 'KKTC Üniversitelerinde Çalışan İdari Personelin Hizmet İçi Eğitim İle Mesleki Doyumları Arasındaki İlişki ve Görüşleri' Turkish International Journal of Special Education and Guidance ve Counseling.

SEMEMOĞLU, N. (2018). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. 26. Baskı. Ankara. Anı Yayıncılık

SMİTH, M. D. &Fowler, K. M. (2009). Phenomenological research In J. Paul, J. Kleinhammer-Teamill&Kathleen Fowler (eds). Qualitative research methods in rpecial education. USA: Love Publishing Company

ŞENOL, F. B. & Yaşar, M. C. (2020). COVİD-19 Pandemisi Sürecinde Öğretmen ve Ebeveyn Gözünden "Özel Eğitim". Milli Eğitim, Cilt 49, Özel Sayı/2020

WHO (2020). "What is ACOVİD-19?" <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

YILDIRIM, A. &Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara. Seçkin Yayınevi